

ceev

Comité Européen  
des Entreprises Vins



## WIJN EN GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN

JUNI 2022

## Introductie

---

Het doel van deze factsheet is om lezers transparante informatie te bieden over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen (PPP) in de wijnsector van de EU en hoe de wijnindustrie is uitgedaagd om de impact van de wijnproductie op het land het hoofd te bieden en is gevormd om duurzamer, efficiënter en aangepast aan de specifieke kenmerken van de wijnsector te zijn.

Dit artikel behandelt een reeks onderwerpen, waaronder:

- Het "waarom en hoe" van het gebruik van PPP door wijnprofessionals
- Beperkte voorschriften voor het gebruik van GBP's voor wijnbouwproducten
- Bijdrage van de wijnsector aan de vermindering van het gebruik van gevaarlijke producten
- Alternatieven voor conventionele PPS in de wijnsector
- Ontwikkeling van nieuwe wijnstokrassen en onderzoek naar de bescherming van wijnstokken
- Gewasbescherming en biologische wijnen
- Rol van internationale organisaties

## Wie heeft deze factsheet opgesteld?

---

Dit document is opgesteld door het Comité Européen des Entreprises Vins (CEEV).

Comité Européen des Entreprises Vins (CEEV) vertegenwoordigt de wijnbedrijven van de Europese Unie in de industrie en handel (niet-mousserende wijnen, gearomatiseerde wijnen, mousserende wijnen, likeurwijnen en andere wijnbouwproducten). Het brengt 25 nationale organisaties uit 13 EU-lidstaten samen, plus Zwitserland, het Verenigd Koninkrijk en Oekraïne, evenals een consortium van 4 toonaangevende Europese wijnbedrijven. De bedrijven die door ceev worden vertegenwoordigd, voornamelijk kmo's, produceren en vermarkten de meeste Europese kwaliteitswijnen, zowel met als zonder geografische aanduiding, en zijn goed voor meer dan 90% van de Europese wijnexport.

Als u meer wilt weten over CEEV of over deze factsheet, ga dan naar [www.CEEV.eu](http://www.CEEV.eu)

## Over de wijnsector in de EU

---

Wijn is een landbouwproduct van meer dan 3,2 miljoen hectare, goed voor 2,5 miljoen wijnbouwers en vereist een intensieve beroepsbevolking. Veel gemeenschappen bestaan uitsluitend vanwege de wijnproductie en de volledige economische cyclus van wijnproductie en -marketing zal naar schatting 3 miljoen directe voltijdse banen creëren, wat een belangrijke bijdrage levert aan de nationale economie.

Wijn is een integraal onderdeel van de cultuur van Europa en meer dan 30 jaar onderzoek toont aan dat wijn, wanneer het met mate wordt geconsumeerd als onderdeel van een gezond dieet, zoals het mediterrane dieet, deel kan uitmaken van een gezonde levensstijl.

Disclaimer

Het doel van deze factsheet is transparante informatie te verschaffen over het gebruik van beschermingsproducten in de wijnsector van de EU en hoe de wijnindustrie is uitgedaagd om het hoofd te bieden aan de gevolgen van de wijnproductie op het land en is vormgegeven om duurzamer, efficiënter en aangepast aan de specifieke kenmerken van de wijnsector te zijn.

Dit document is niet bedoeld om de consumptie van wijn te bevorderen of te verhogen, noch is het bedoeld om degenen die niet drinken aan te moedigen om te beginnen met drinken. Met betrekking tot drinkrichtlijnen raadt CEEV aan om de [Wine in Moderation-richtlijnen te volgen](#). Wijnconsumptie moet worden vermeden door bepaalde groepen zoals minderjarigen, tijdens zwangerschap en borstvoeding, bij het nemen van bepaalde medicijnen en tijdens het rijden.

DRAFT

## Het "waarom en hoe" van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen (PPP) door wijnprofessionals

---

### Wat is een plant beschermingsproduct?

Gewasbeschermingsmiddelen (PPP's) worden gebruikt om gewassen te beschermen tegen plagen, ziekten of concurrerende planten met als doel de voedselproductie in de conventionele of biologische landbouw te optimaliseren. De term "bestrijdingsmiddel" wordt vaak door elkaar gebruikt met PPP, maar pesticide is een bredere term die ook biociden omvat, producten die organismen bestrijden die schadelijk zijn voor de gezondheid van mens of dier. Het belangrijkste onderdeel van een gewasbeschermingsmiddel is de zogenaamde werkzame stof. Net als in een medicijn dat menselijke ziekten behandelt, is de werkzame stof in een PPP het belangrijkste onderdeel dat het gewenste effect teweegbrengt.

PPP's omvatten respectievelijk synthetische producten en biopesticiden, producten die afkomstig zijn van een chemisch syntheseproces of producten afgeleid van een biologische oorsprong (dieren, planten, bacteriën, mineralen...). Er wordt ook een indeling in categorieën gemaakt naar gelang van hun gevaar voor de gezondheid en het milieu.

Als gevolg van een grondige evaluatie in de afgelopen decennia is het aantal goedgekeurde werkzame stoffen in gewasbeschermingsmiddelen met meer dan 50% verminderd. Nu zijn er nog maar zo'n 400 beschikbaar en onder hen ongeveer 25% zijn micro-organismen, insectenferomonen en plantenextracten.

### Hoe worden gewasbeschermingsmiddelen veilig gebruikt door wijnprofessionals?

Gewasbeschermingsmiddelen worden door professionals en individuen gebruikt op schadelijke organismen om ze te vernietigen, af te schrikken of onschadelijk te maken.

Druiventeelt en wijnproductie zijn zeer complexe processen, die beginnen in de wijngaard, doorgaan in de wijnmakerij en eindigen in het glas van de consument. De milieucomponenten, waaronder bodem, topografie, weer en klimaat, hebben grote gevolgen voor de wijnbouw en de druivenkwaliteit. Daarom is het ook nodig om gewasbeschermingstechnieken toe te passen, die kunnen zorgen voor duurzame productie, constante opbrengsten en hoogwaardige producten.

De technieken voor het beheer van de bescherming veranderen voortdurend in overeenstemming met de eisen van de consument en het beleid. De bevordering van duurzame wijnbouw en vermindering van chemische inputs in wijngaarden wordt geconcretiseerd door de toepassing van de geïntegreerde Pest Management (IPM)-beginselen, die preventie en prioriteit geven aan het gebruik van producten met een laag risico en niet-chemische methoden.

IPM gaat over het kiezen van de beste combinatie van culturele, biologische en chemische maatregelen om plagen te beheersen door middel van bestrijdingstechnieken en daaropvolgende integratie van passende maatregelen die de ontwikkeling van plaagpopulaties ontmoedigen en PPP en andere interventies op een niveau houden dat milieuvriendelijk is met minimale impact op de menselijke gezondheid en het milieu.

Er is echt geen "one-size fits all" -oplossing voor het beheersen van ongedierte en dit is waar IPM om draait - wijnprofessionals een kader geven.

## Beperkte voorschriften voor het gebruik van GBP's voor wijnbouwproducten

---

### Welke regels gelden voor het gebruik en de controle van pesticiden op EU-niveau?

De EU heeft een van de strengste Plant Protection Products regulatoire kaders ter wereld. Veel pesticiden die 25 jaar geleden routinematig door exploitanten werden gebruikt, zijn niet langer toegestaan en zijn vervangen door veiligere producten of niet-chemische methoden. PPP's zijn vandaag, mits goed toegepast, veel veiliger dan in het verleden en er is een strenge controle op residuen.

Gewasbeschermingsmiddelen worden op de EU-niveau strikt gereguleerd door middel van de richtlijn duurzaam gebruik van pesticiden (SUD),<sup>1</sup> die een gemeenschappelijk kader vaststelt voor een duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de hele Europese Unie.

In dit toepassingsgebied kan geen enkel GBP worden gebruikt tenzij eerst wetenschappelijk is vastgesteld dat (1) zij geen schadelijke gevolgen hebben voor consumenten, landbouwers en omwonenden en voorbijgangers; 2) zij hebben geen onaanvaardbare gevolgen voor het milieu; (3) ze zijn voldoende effectief tegen plagen.

De EU-regels voorzien in een "duaal" systeem, waarbij de Commissie de werkzame stoffen in gewasbeschermingsmiddelen goedkeurt en de lidstaten deze producten op hun grondgebied toelaten en de naleving van de EU-voorschriften waarborgen. De EU houdt een "positieve" lijst bij van werkzame stoffen die zijn goedgekeurd voor gebruik in gewasbeschermingsmiddelen.

### Tenuitvoerlegging van de regels op nationaal niveau

De EU-lidstaten zijn betrokken bij de uitvoering van de regels van de richtlijn duurzaam gebruik van pesticiden. De richtlijn stelt de algemene doelstellingen vast, terwijl de lidstaten deze via hun nationale actieplannen omzetten in nationale kwantitatieve doelstellingen, streefcijfers, maatregelen en tijdschema's. De Europese Commissie heeft geharmoniseerde risico-indicatoren vastgesteld die door de lidstaten worden gebruikt voor risicobeheer op de nationaal niveau en Aan evalueert de vooruitgang met betrekking tot de doelstellingen op basis van nationale rapportage over deze indicatoren.

## Bijdrage van de wijnsector aan de vermindering van het gebruik van gevaarlijke producten

De wijnsector zet zich in voor de gedeelde uitdaging van duurzaamheid in een hele waardeketen. Dit is een kwestie die economisch, sociaal en ecologisch van aard is. Om het hoofd te bieden aan de gevolgen van de wijnproductie voor het land en de invloed ervan op de klimaatverandering, hebben producenten de afgelopen jaren aanzienlijke veranderingen doorgevoerd, waarbij duurzame praktijken zijn geïntegreerd en veranderingen zijn overwogen om zich aan te passen aan de EU-brede aspiraties naar een milieuvriendelijkere productie en meer biodiversiteit.

De verschillende instrumenten van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) en de algemene doelstellingen ervan stimuleren de wijnproductie door middel van technieken die minimale gevolgen hebben voor het milieu. Alle kennis die is verzameld dankzij tientallen jaren van productie, evenals technieken die zijn ontwikkeld door het onderzoek in de wijnbouw in de afgelopen jaren met betrekking tot ecologische duurzaamheid, moet in aanmerking worden genomen terwijl de industrie haar inspanningen voortzet om duurzame en milieuvriendelijke praktijken te verhogen zonder de kwaliteit en beschikbaarheid van wijn te beïnvloeden. Er zijn verschillende strategieën aan de gang om gewasbeschermingsmiddelen te verminderen:

- Regeneratieve wijnbouw op basis van het begrijpen van natuurlijke cycli om bodems te helpen regenereren, erosie te verminderen, biodiversiteit te bevorderen en het vermogen van de bodem om koolstof te absorberen en op te slaan te vergroten, de effecten van de opwarming van de aarde te verminderen en de productie veerkrachtiger te maken. Het elimineren van gevaarlijke gewasbeschermingsmiddelen, het aanbrengen van bodembedekking en het toestaan van begrazing in de wijngaarden zijn slechts enkele voorbeelden van manieren om de gezondheid van de bodem te herstellen en deze veerkrachtiger en efficiënter te maken bij het vastleggen van koolstof
- Rationeel gebruik van verschillende plaagbestrijdingstechnieken, waaronder het verminderen van de gevaarlijke gewasbeschermingsmiddelen om de impact op het milieu en de biodiversiteit te verminderen en de veiligheid voor consumenten te vergroten

<sup>1</sup> Richtlijn 2009/128/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van pesticiden

- Organische strategie wordt gebruikt om organische cycli in viticulture te verhogen, om uitgebreide bodemvruchtbaarheid te behouden en te verbeteren, om alle soorten gevaren veroorzaakt door uitgebreid gebruik van PPP's te verminderen
- Duurzame systemen kunnen de gewasbescherming van de wijnbouw verminderen met behulp van het kader voor efficiëntie- substitutie- en herontwerp - precisie en slimme landbouw, waarbij chemische inputs worden vervangen door biologische bestrijders of mechanische onkruidbestrijding en het huidige teeltsysteem wordt verbeterd
- Genomica en nieuwe plantenveredelingsstechnieken kunnen potentieel bieden om de snelheid en technische mogelijkheden bij de ontwikkeling van resistente cultivars te vergroten. Plantenveredeling is echter een lang en complex proces, dat vaak geen gelijke tred kan houden met de snelle evolutie van ziekteverwekkers of de opkomst van nieuwe plagen - processen die in toenemende mate worden aangedreven door de klimaatverandering
- Kunstmatige intelligentie in de wijnbouw kan helpen bij het nauwkeurig en efficiënt identificeren en classificeren van onkruid, plagen en ziekten, waardoor gericht spuiten en de totale toegepaste PPP-hoeveelheden kunnen worden verminderd.

Er zijn verschillende methoden die door wijnprofessionals worden gebruikt, maar ze hebben allemaal één element gemeen: het volgen van de beste praktijken voor het gebruik van gerichte producten voor de plagen die ze moeten bestrijden, met een laag laag risico voor het milieu en de gezondheid.

### Alternatieven voor het gebruik van conventionele PPS in de wijnsector

Biopesticiden en geïntegreerde plaagbestrijdingsstrategieën (IPM) zijn voorgesteld als haalbare oplossingen om conventionele pesticiden duurzaam te vervangen:

- Biopesticiden zijn oplossingen voor ongediertebestrijding op basis van levende micro-organismen, waaronder microbiële stoffen (bacteriën, algen, protozoavirussen, schimmels), feromonen, macrobials (insecten en nematoden) en plantenextracten
- IPM is een systeembenadering die verschillende gewasbeschermingspraktijken combineert met monitoring van plagen en hun vijanden, waaronder biopesticiden. Andere technieken die in IPM worden gebruikt, zijn teeltpraktijken zoals vruchtwisseling en intercropping, fysieke methoden zoals mechanische onkruidverdelgers, het gebruik van natuurlijke vijanden van plagen en beslissingsondersteunende hulpmiddelen om professionals te informeren

Er is meer duidelijkheid nodig over beste praktijken en alternatieven voor conventionele GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN om ervoor te zorgen dat de opbrengst- en productiekwaliteit niet afnemen. Er zijn problemen rond de complexiteit van IPM en de schaalbaarheid van biologicals die momenteel worden gebruikt in kassen en gecontroleerde omgevingen, tot hun gebruik in velden en in grootschalige landbouwpraktijken.

Aangeziende laatste decennia voortdurend onderzoek wordt gedaan naar en prioriteit wordt gegeven aan het gebruik van biologische boven chemische agentia, kan worden verwacht dat in de toekomst meer alternatieve technieken voor gewasbescherming beschikbaar zullen worden gesteld. Niettemin zal een innovatie die de wijnindustrie helpt vooruitgang te boeken bij het verminderen van het gebruik van conventionele gewasbeschermingsmiddelen in overeenstemming met haar duurzaamheidsverbintenis, tijd vergen om te worden getest en geïmplementeerd.

## **Ontwikkeling van wijnstokrassen en onderzoek naar Nieuwbescherming van wijnstokken**

De wijnstok is zeer gevoelig voor tal van schimmelziekten, waarvan de incidentie en ernst toenemen als gevolg van klimaatverandering. Gewasbescherming omvat niet alleen het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, maar ook andere alternatieve maatregelen, zoals vruchtwisseling, de implementatie van resistente cultivars (in veel gewassen helemaal niet of minder beschikbaar), bodembeheer en andere.

Negatieve perceptie in verband met chemische stoffen en de vraag van consumenten naar residuvrije producten hebben het onderzoek naar nieuwe instrumenten voor plaagbestrijding gestimuleerd en een mogelijke weg voorwaarts geboden bij het vervangen ervan door biologische bestrijdingsmiddelen.

Toch staan wijnboeren voor grote onderzoeksuitdagingen. Deze omvatten het creëren van rassen met een duurzamere resistentie tegen ziekteverwekkers en het aanpassen van dergelijke variëteiten aan het klimaat en de bodems in de verschillende wijnbouwgebieden en de omstandigheden en oenologische procédés voor de productie van druiven/wijn.

Hoewel het gebruik van resistente/tolerante rassen in verschillende traditionele druiventeeltgebieden nog niet haalbaar is, hebben zich in de wijnsector wetenschappelijke en technische ontwikkelingen voorgedaan ter aanvulling van de maatregelen om de ongebreidelde genetische erosie in de EU te ontmoedigen. De ontwikkelingen op het gebied van de genetica, met name de vooruitgang die door onderzoeksinstituten en bedrijven op het gebied van de weerstand van de wijnstokrassen is geboekt, bieden de sector kansen om bepaalde ziekten te bestrijden en zich aan te passen aan de klimaatverandering.

Het belang van onderzoek en de innovatie op het gebied van de bescherming van wijnstokken en wijnstokrassen zorgt ervoor dat de wijnbouw een sterkere weerstand tegen plagen kan ontwikkelen door de genetische diversiteit te vergroten en zo het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te verminderen. Tegelijkertijd draagt het gebruik van nieuwe technologieën en innovaties, zoals precisielandbouw, bij aan een beter beheer van de wijnproductie, waardoor het gebruik en het risico van chemische stoffen worden verminderd.

## **Gewasbeschermingsmiddelen en biologische wijnen**

Wijnstokplagen in de biologische productie zijn hetzelfde als in conventionele productie. Er is een verschil in de manier van onderdrukking dat gebaseerd is op preventieve maatregelen die gericht zijn op het verminderen van de impact.

Wat conventionele wijnen betreft, zijn er in de biologische wijnbouw vijf hoofdprincipes van gewasbescherming:

- Vruchtbaarheid en gezondheid van de bodem
- Wijnbouwpraktijken, geschikte rassen en opleidingsstelsels
- Tijdschema van de beschermingsmaatregelen en toepassingsmethoden
- Aanmoediging van de kracht van planten om de natuurlijke afweermechanismen te verbeteren
- Biologische bestrijding en habitatbeheer.

De nadruk in de biologische landbouw ligt op het gebruik van inputs op een manier die de biologische processen van beschikbare voedingsstoffen en verdediging tegen plagen stimuleert. In de regel vereisen dergelijke producten een frequentere toepassing.

Het verbod op chemische bestrijdingsmiddelen en meststoffen, waarvan wordt aangenomen dat zij deze processen kunnen belemmeren, behoort tot de fundamentele richtsnoeren van de biologische landbouw en productie, ook in de context van wijn. Van de ongeveer 300 pesticiden die volgens de EU-wetgeving zijn toegestaan, is een zeer beperkt aantal gewasbeschermingsmiddelen toegestaan volgens biologische normen, die allemaal afkomstig zijn van natuurlijke ingrediënten.

Veel individuele technieken die worden gebruikt in de biologische wijnbouw worden ook gebruikt in een breed scala aan wijnbeheersystemen, gericht op het behoud en de verbetering van het bodem-microbe-plantensysteem (een holistische benadering) die de huidige en toekomstige opbrengsten beïnvloedt.

## Rol van internationale organisaties

---

De tendens in het EU-beleid is om de vermindering van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen (PPP's) te stimuleren en het proces van vermindering van de wereldwijde afhankelijkheid te versnellen. Dit is in lijn met de ambitie van de Europese Unie die is uiteengezet in de strategieën "van boer tot bord" en biodiversiteit, namelijk om het gebruik en het risico van chemische pesticiden en van meer gevaarlijke stoffen tegen 2030 met 50% te verminderen.

Om de weg vrij temaken voor alternatieven en de kloof te dichten, zijn er op EU- en nationaal niveau al een aantal stappen aan de gang. Het omvat de herziening van de richtlijn inzake duurzaam gebruik van pesticiden, de verbetering van de bepalingen inzake geïntegreerde plaagbestrijding (IPM) en de bevordering van een groter gebruik van veilige alternatieve manieren om oogsten tegen plagen en ziekten te beschermen.

Het reguleren van gewasbeschermingsmiddelen en het effenen van de weg voorwaarts om het gebruik van chemische stoffen te verminderen, houdt in dat u deelneemt aan internationale fora, reageert op wereldwijde pesticidenkwesties en samenwerkt met regelgevende partners in andere landen. Dit omvat de internationale samenwerking en meerlagige coördinatie binnen de *Codex Alimentarius* onder auspiciën van de Voedsel- en Landbouworganisatie van de VN (FAO) en de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) met als doel de vereisten en de risicobeoordelingen van ppp-producten en de residuen ervan te harmoniseren en expertise te bieden over voedsel dat in de internationale handel verkeert.